

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

GI_V_FIL_0_15631

287ο
ΟΜΑΔΑ Α**ΘΕΜΑ Α1**

1α. Να χαρακτηρίσετε τις ακόλουθες προτάσεις ως προς την ορθότητά τους, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» δίπλα στον αριθμό που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

(μονάδες 10)

1. Η επιτελεστική λειτουργία της γλώσσας δίνει έμφαση στις λεκτικές πράξεις, στο γεγονός δηλαδή ότι με τη γλώσσα επιτελούμε, κάνουμε διάφορα πράγματα, όπως όταν υποσχόμαστε κάτι ή παρακαλούμε για κάτι.

1. Σωστό.

2. Ο Βίτγκενσταϊν υποστηρίζει τη θέση ότι «η πράξη είναι που δίνει στις λέξεις το νόημά τους».

2. Σωστό.

3. Σύμφωνα με τον Ρουσό, η εξουσία ενός μονάρχη ή ενός ηγεμόνα δεν εκπηγάει από τον Θεό, αλλά από τη βούληση του ίδιου του λαού, η οποία σε τελική ανάλυση είναι κυρίαρχη.

3. Σωστό.

4. Η πρώτη θεωρητική προσέγγιση και εφαρμογή της έννοιας της δημοκρατίας απαντά στην αρχαία Ρώμη.

4. Λάθος.

5. Όπως και πολλά άλλα φιλοσοφικά ερωτήματα, έτσι και το ερώτημα για το νόημα των λέξεων έχει απαντηθεί εδώ και πολλούς αιώνες ικανοποιητικά από τον Πλάτωνα και τον Αριστοτέλη.

5. Λάθος.

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: σκεπτικισμός, καθολικές έννοιες, αξιολογία.

(μονάδες 15)

Σκεπτικισμός = μια θεωρία την οποία έχουν αναπτύξει ορισμένοι φιλόσοφοι (σκεπτικιστές ή σκεπτικοί). Η θεωρία αυτή βασίζεται στην αμφιβολία για το αν μπορούμε να είμαστε βέβαιοι ότι γνωρίζουμε πραγματικά πώς είναι ο κόσμος που μας περιβάλλει και ότι δεν παρασυρόμαστε να σχηματίσουμε κάποια ψευδή αντίληψη γι' αυτόν από το πώς μας φαίνεται να είναι. Δηλαδή δεν υπάρχουν ασφαλή κριτήρια για να κρίνουμε ποιες εντυπώσεις και ποιες κρίσεις μας θα πρέπει να εμπιστευόμαστε.

Καθολικές έννοιες = ο Αριστοτέλης τις ονομάζει «καθόλου». Οι καθολικές έννοιες δεν είναι πράγματα ξεχωριστά από τα φυσικά αντικείμενα, αλλά προκύπτουν από αυτά μέσω νοητικής αφαίρεσης. Είναι οι λέξεις που περιλαμβάνουν τα κοινά και σταθερά χαρακτηριστικά όλων των ομοειδών έμβιων ή άβιων όντων, παραλείποντας τα διαφορετικά και συγκεκριμένα. Σχηματίζουμε δηλ. στο νου μας την καθολική έννοια της λευκότητας για παράδειγμα, όταν από διάφορα λευκά αντικείμενα αφαιρέσουμε όλες τις άλλες ιδιότητες και κρατήσουμε μόνο την ιδιότητα του λευκού.

Αξιολογία = αποτελεί βασικός κλάδος της φιλοσοφικής αναζήτησης που καλύπτει τους προβληματισμούς της πρακτικής φιλοσοφίας στο σύνολό της. Όταν θέλουμε να βρούμε αρχές που να ρυθμίζουν τις πράξεις μας και να μας καθοδηγούν στην οργάνωση της ζωής μας, ενδιαφερόμαστε για την πρακτική φιλοσοφία. Επειδή στην πρακτική φιλοσοφία μιλάμε συνήθως για αξίες που μας κατευθύνουν και που θέλουμε να πραγματοποιήσουμε, αυτός ο κλάδος ονομάζεται αξιολογία.

ΘΕΜΑ Α2

2α. Συμφωνείτε με την άποψη ότι τα κίνητρα της ανθρώπινης συμπεριφοράς είναι καθαρά εγωιστικά; Να τεκμηριώσετε σύντομα την απάντησή σας.

(μονάδες 12)

Πολλοί ισχυρίζονται ότι κίνητρο μιας ηθικής πράξης είναι η προσωπική ευχαρίστηση. Κάνουμε, με άλλα λόγια, ηθικές πράξεις γιατί αυτό μας κάνει να αισθανόμαστε καλά ως άνθρωποι. Η άποψη αυτή αποδεικνύει ότι οι άνθρωποι δρουν εντελώς εγωιστικά. Από την άλλη, ορισμένοι φιλόσοφοι υποστηρίζουν ότι οδηγούμαστε σε μια αλτρουιστική πράξη, γιατί στόχος μας είναι όχι να ικανοποιήσουμε τον εαυτό μας, αλλά να επιτύχουμε αποκλειστικά μια κατάσταση που ωφελεί τους άλλους. Ωστόσο, κατά την άποψή μου, δεν μπορούμε να αποκλείσουμε εντελώς το εγωιστικό στοιχείο στον καθορισμό της συμπεριφοράς μας, όμως σημασία έχει η δυνατότητα της αλτρουιστικής συμπεριφοράς, το ότι δηλαδή μπορεί να διακινδυνεύσουμε τη ζωή μας, αν χρειαστεί, για το καλό των άλλων. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι σε μια κοινωνία, σημασία έχουν οι ίδιες οι φανερές οι ηθικές πράξεις και όχι τόσο τα εσωτερικά κίνητρα των πράξεων μας. Οι άλλοι άνθρωποι έχουν ανάγκη από τις δικές μας ηθικές πράξεις χωρίς να τους ενδιαφέρει αν με αυτές εμείς αισθανόμαστε ευχάριστα ή όχι. Η ηθική κατ' αρχήν

δεν απαιτεί εξαιρετες πράξεις αυτοθυσίας, αλλά σεβασμό στα βασικά δικαιώματα των άλλων και ισότιμη μεταχείριση. Ακόμα και η γνωστή προτροπή από το Ευαγγέλιο «αγάπα τον πλησίον σου ως σεαυτόν» μας οδηγεί σ' αυτήν την άποψη, η οποία μας ζητά να μην παραιτηθούμε από την αγάπη για τον εαυτό μας, γιατί αυτή η αγάπη προϋποθέτει και την αγάπη για τον πλησίον.

2β. Ποιες βασικές αλλαγές έφερε στην καλλιτεχνική δημιουργία η «μοντέρνα τέχνη»;

(μονάδες 13)

Τον 20^ο αιώνα εμφανίζονται διάφορα κινήματα «μοντέρνας τέχνης» τα οποία αμφισβητούν και ανατρέπουν τις παραδοσιακές αντιλήψεις για την καλλιτεχνική δημιουργία και τις αισθητικές αξίες. Η «μοντέρνα τέχνη» έρχεται για να θέσει υπό αμφισβήτηση την υποχρέωση του καλλιτέχνη να επιδιώκει πιστή απεικόνιση των μορφών στη ζωγραφική και την γλυπτική, να σέβεται τις παλαιότερες αρχές που εξασφαλιζαν την έκφραση των νοημάτων στη λογοτεχνία όπως η τήρηση κανόνων προσωδίας, ομοιοκαταληξίας, λογικής αλληλουχίας στην ποίηση, συνέχεια της αφήγησης στην πεζογραφία, συνοχή της πλοκής στο θέατρο, τήρηση παραδοσιακής αρμονίας των συνθέσεων στη μουσική. Επιπλέον, παρατηρούμε ότι κάτι που χαρακτηρίζει ιδιαιτέρως την μοντέρνα τέχνη είναι ότι η καλλιτεχνική δημιουργία επιλέγει συχνά ως βασικό της θέμα όχι πια τον φυσικό, τον υπερβατικό ή τον εσωτερικό κόσμο, αλλά τον ίδιο της τον εαυτό. Αυτό αποκαλείται ως «αυτοαναφορικότητα» των έργων τέχνης, τα οποία παρέχουν αισθητική απόλαυση με το να μας κάνουν να αναρωτηθούμε πάνω στον τρόπο με τον οποίο διαλύουν τις παλαιότερες μορφές και προσπαθούν να συνθέσουν νέες, πάνω σε περίεργους συνδυασμούς των υλικών που χρησιμοποιούν και πάνω στη δυνατότητα αξιοποίησης κοινών, καθημερινών καταστάσεων και αντικειμένων που ποτέ δε θεωρούνταν μέχρι τότε φορείς αισθητικής αξίας. Όλες οι παραπάνω αλλαγές θεωρούνται επαναστατικές και κάποιοι υποστηρίζουν ότι βοήθησαν την τέχνη να αξιοποιήσει καλύτερα τις δημιουργικές της δυνάμεις και να συμβάλει στη διεύρυνση των πνευματικών οριζόντων του ανθρώπου. Άλλοι όμως θεωρούν ότι με τις εξελίξεις αυτές, η σύγχρονη τέχνη έχει μπει σε μια σοβαρή περίοδο κρίσης.

Επιμέλεια: Κατερίνα Μητσοπούλου